

MASKULINITET
och
GENUS
KLIMATRÄTTVISA

SERIETECKNARE: KAROLINA BÄNG
TEXT OCH RESEARCH: JORDENS VÄNNER
I SAMVERKAN MED: ORGANISATIONEN MÄN
OCH CHALMERSFÖRSKAREN MARTIN HULTMAN

**Jordens
Vänner**

Friends of the Earth Sweden

Förord.

Varför lyckas vi inte ta klimatfrågan på allvar trots att den samlade forskningen är överens om att det är riktigt bråttom nu?

Klimatkrisen är den största utmaningen som mänskligheten står inför idag. Och den förvärras samtidigt av och förstärker andra kriser såsom globala orättvisor och fattigdom, covid-19 och de högerpopulistiska strömningar som vi ser idag. Det betyder att de som redan drabbas av klimatförändringarna idag, drabbas ännu hårdare.

Koldioxidutsläppen från våra industrialiserade och globaliserade liv ger vår planet feber och vi vet att detta är till största del orsakat av att vi förbränner fossila bränslen.

Redan på 1960-talet nämndes kopplingarna mellan fossila utsläpp och klimatförändringarna och på 1980-talet etablerades kunskapen inom forskningen. Även de tyngsta aktörerna inom fossilbranschen har känt till riskerna med deras verksamheter sedan 1980-talet. Och istället för att ställa om har problemen förvärrats.

För att förstå och finna flera svar på varför vi, trots starkt konsensus inom forskningen, inte lyckats ta klimatfrågan på allvar och ställa om, har vi i framtagandet av det här albumet använt oss av forskning om kopplingen mellan normer och klimat. Många män är oroade och bryr sig om klimatkrisen. Men vi vet också att män som grupp har en mer negativ inverkan på miljön än kvinnor som grupp. Vi kan se att kvinnor och flickor drabbas särskilt i klimatkrisen och samtidigt stängs ute från beslutfattande. Vi ser också att de kriser som hotar våra samhällen och natur i dag drabbar kvinnor och flickor hårdare på grund av de orättvisor som finns i vår värld.

I det här seriealbumet utgår vi från att normer och föreställningar kopplade till kön är som en sorts »påhittade regler« som formar och påverkar oss på olika sätt. Inget av det här betyder att vi inte kan eller får vara just kvinnor och män,

utan att egenskaper traditionellt kopplade till dessa uppdelningar bor i oss alla och ger oss olika förutsättningar. Trots detta, kommer vi bland annat presentera statistik som ofta är uppdelad på kategorierna kvinnor och män eftersom det är så många undersökningar är strukturerade. Men dessa två kategorier kan bara förklara en del eftersom forskning och människors erfarenheter tydligt visar att vi är mer än bara kvinnor och män. Det finns män som identifierar sig som kvinnor och vice versa, det finns personer som är icke-binära - personer som inte känner att de ingår i dessa kategorier. Vi är också flerdimensionella varelser som till exempel kan vara rika och fattiga eller bo i stadsmiljö eller på landsbygden och därför är det så kallade intersektionella perspektivet viktigt för all analys.

2018 gav Martin Hultman, docent i vetenskaps- teknik- och miljöstudier vid Chalmers, ut den första boken om maskulinitet och hållbarhet vilken samlade åtta års forskning i ämnet. Genom Hultmans forskning om maskuliniteter (alltså egenskaper associerade till vad det innebär att vara man och maskulin) kommer vi gå längre än traditionella uppdelningar och titta närmare på olika maskuliniteter och hur de relaterar till klimatfrågan. Men det är viktigt att nämna att vi inte bara kommer diskutera cis-män (det vill säga män som identifierar sig som män) specifikt här utan hur olika idéer om vad som är manligt bor i oss alla och bibehålls och reproduceras i vårt samhälle, beslutsfattande och maktrelationer. Vi kommer också visa att dessa påhittade regler kan vara i förändring, vilket vi är så desperat i behov av för att tackla klimatkrisen tillsammans. Dessa normer skadar inte bara vår relation till andra människor och vår relation till naturen, utan också oss själva. Inte heller handlar albumet om att »män är dåliga« utan vi vill trycka på hur män, kvinnor och icke-binära, ja, vi som globala och lokala samhällen, kan hitta nya sätt tillsammans bidra positivt till klimatarbetet och finna hopp.

Men om vi tittar på våra gemensamma klimat- och miljöutmaningar utifrån ett intersektionellt perspektiv så ser vi dock att rika nordbor tenderar skapa

mer skada. Som ni kommer se i det här seriealbumet skiljer sig vår påverkan på miljön beroende på om vi är män eller kvinnor. Men här gäller det att hålla tungan rätt i mun. Mäns erfarenheter och förutsättningar inom den egna gruppen är också väldigt olika. Globalt sett ser vi också att 1 procent äger mer än resterande 99 procent av jordens befolkning och många av dessa identifierar sig just som män. Trots att Beyoncé sjunger *Girls - we run the world* är det kategorin män som äger mest kapital och mark samt styr majoriteten av världens företag och regimer. Kvinnor utestängs ofta från maktens korridorer när åtgärder beslutas kring vår gemensamma ödesfråga.

Vi har valt att göra ett seriealbum och arbeta med humor och satir eftersom det inom andra områden visar sig vara ett kraftfullt verktyg för att belysa svåra och stora frågor på ett lättillgängligt, vad vi också hoppas, ett smart sätt.

Detta seriealbum är en del av ett folkbildningsprojekt som bygger på forskning. Det ska läsas som och är en del av ett utbildningsmaterial med tillhörande samtal och workshops i grupp. Vi kommer inte att kunna belysa och förklara all forskning som ligger till grund för det som presenteras så fördjupa dig gärna i referenslistan. Du kan läsa albumet på egen hand, prata med din familj eller dina vänner om de frågor som ställs efter varje avsnitt eller varför inte starta egna samtalsgrupper? Ta gärna kontakt med Jordens Vänner om du vill veta mer.

Detta material har gjorts möjligt med stöd av Jämställdhetsmyndigheten. Jordens Vänner har samverkat med serietecknaren Karolina Bång, organisationen MÄN, Martin Hultman, Chalmers och projektets två följeforskare Anna Nordenstam, Göteborgs universitet och Margareta Wallin Victorin, Karlstads universitet. Vi vill passa på att tacka för ett unikt samarbete.

Trevlig läsning,
Jordens Vänner

Om Jordens Vänner.

Jordens Vänner ingår i nätverket Friends of the Earth - världens största gräsrotsorganisation för miljö och solidaritet. Vi är drygt 2 miljoner medlemmar i 75 länder, med aktivister i varje världsdel. Vår vision är en rättvis, hållbar värld med samhällen som lever i harmoni med naturen.

Jordens Vänner är religiöst och politiskt obundna. Det som förenar vårt nätverk är att vi menar att det krävs systemförändring för att klara av de utmaningar mänskligheten står inför. Inom tio år planerar världens regeringar att bränna 120 procent mer fossila bränslen än vad som är möjligt för att nå 1,5-gradersmålet. För att skapa en hållbar framtid måste det bli politiskt, ekonomiskt och juridiskt möjligt att fullfölja dessa planer. Det går helt enkelt inte att lösa de många sociala och ekologiska kriser världen upplever när ledare sätter ekonomisk fossilbaserad tillväxt först.

Jordens Vänner vill vi se en värld där vi alla kan leva hållbara och meningsfulla liv. Det finns redan mer än tillräckligt med resurser för att genomföra detta - vi behöver bara fördela dem ordentligt! Vi

ifrågasätter makteliten som tjänar pengar på att inte göra något åt klimatkrisen och lyfter dem som drabbas hårdast av dagens orättvisa system. Vi arbetar sida vid sida med dem som påverkas mest av klimatförändringar, fattigdom och utanförskap.

Genom folkbildning, opinionsbildning och aktivism arbetar vi för att öka det samhälleliga engagemanget för klimaträttvisa. En av Jordens Vänner viktiga metoder för att åstadkomma hållbar förändring är att koppla samman lokala och internationella gräsrotsrörelser, ursprungsfolk och bonderörelser. Genom att arbeta tillsammans kan vi inspirera, stärka och komplettera varandra och leva den förändring vi vill se.

Jordens Vänner uppmanar alla att engagera sig för ett bättre samhälle med mer demokrati, mer solidaritet och mer hållbarhet. Vi är ett hem för alla som jobbar för rättvisa, hållbara och holistiska lösningar på klimatkrisen. Vi accepterar inte att miljön, klimatet och mänskliga rättigheter gång på gång undantas till förmån för ekonomisk tillväxt och privata vinstintressen. Vi accepterar inte heller lösningar som flyttar problemet någon annanstans. Allt vårt arbete bygger på personer som dig.

Häng med!

STÖD VÅRT ARBETE MED EN GÅVA

Plusgiro: **90 04 74-8** | Swish: **123 900 47 48** (Jordens Vänner's allmänna arbete), **123 278 99 49** (regnskogs-skydd) | Eller starta en egen insamling på Facebook.

Vi har 90-konto, så du kan vara säker på att ditt bidrag hamnar rätt!

Bli medlem: På vår hemsida jordensvanner.se

Följ 'jordensvanner' på sociala medier:

Facebook | Instagram | Twitter | Tiktok | Youtube

Kontakta oss

Besök: Gyllenkrooksgatan 10B, 412 82 Göteborg

Postadress: Box 7048, 402 31 Göteborg, Sweden

Email: info@jordensvanner.se

Tel: (+46) (0)31 12 18 08

Hemsida: jordensvanner.se

OM PROJEKTET

Det du läser är en del av ett utbildningsmaterial med tillhörande workshops för ett projekt som heter »En seri(e)ös väg till klimaträttvisa.«

Publikationen har tagits fram med stöd av

Jämställdhetsmyndigheten.

GENOMFÖRS MED BIDRAG FRÅN
JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETEN

**Jordens
Vänner**

Friends of the Earth Sweden

Albumets diskussionsfrågor.

Frågorna efter avsnitten är tänkta för strukturerade gruppdiskussioner i samband med Jordens Vänners workshops på samma tema. Men du kan också fundera över frågorna på egen hand eller starta en egen diskussionsgrupp med dina vänner eller på din arbetsplats. Ett pilotmaterial* för mansgrupper är framtaget av organisationen MÄN, som kan användas som inspiration, vilket vi också gjort i det här albumet.

Några tips för bra gruppdiskussioner:

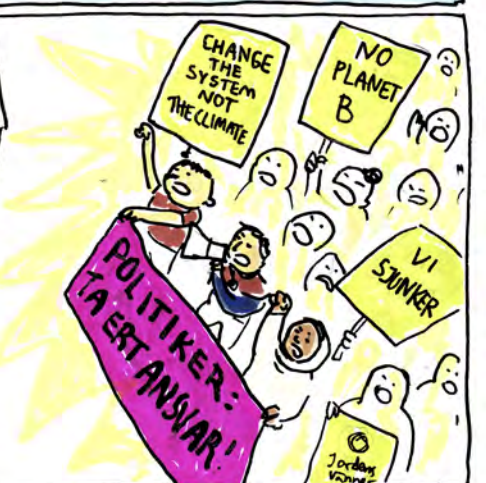
- ✕ Utgå från dig själv
- ✕ Lyssna aktivt
- ✕ Kommentera inte andra
- ✕ Var och en tar ansvar för sina egna gränser
- ✕ Du får alltid säga »pass«
- ✕ Det som sägs i rummet stannar i rummet
- ✕ Sätt tydliga tidsgränser

*Du kan ladda ner det materialet på MÄNs hemsida: <https://mfj.se/documents/maen-i-klimatkrisen>

KLIMAT(O)RÄTTVISA - VAD ÄR DET?

ÄNDÅ ÄR DET DE SOM BIDRAR MEST TILL KLIMATFÖRÄNDRINGARNA, SOM DRABBAS MINST!

SOM NI SER SÅ HÄNGER MAKTSSTRUKTURERNA IHOP!
INTE MINST NÄR DET GÄLLER KÖNSMAKTSORDNINGEN.
KLIMATFÖRÄNDRINGARNA BIDRAR TILL ÖKADE KLYFTOR.

JAHA! ÄR VI ANSVÄRIGA FÖR DET NU OCKSÅ?!

I LÄNDER DÄR DET ÄR MINST JÄMSTÄLLT DÖR DET FYRA GÅNGER SÅ MÅNGA KVINNOR SOM DET DÖR MÄN I ÖVERSVÄMMNINGAR...

... OCH MÅNGA BARN OCKSÅ!

MEN OCKSÅ PÅ PLATSER SOM INTE HAR DET LIKA DÅLIGT SÅ DRABBAS VI KVINNOR AV KLIMATPOLITISKA BESLUT. MÄN KÖR MER BIL OCH VI ÄR MER BERÖENDE AV AV ALLMÄNNA KOMMUNIKATIONSMEDEL.

SOM SÅKLART INTE PRIORITERAS LIKA MYCKET. TAG OCH BUSSAR BEHÖVS MER ÄN NÅGONSIN.

HMM. VI LEVER VERKLIGEN I ETT SKEVT SYSTEM...

83% AV DEN GLOBALA EKONOMIN BASERAS PÅ FOSSIL ENERGI!

OCH OM NÅN SKULLE LYSSNA PÅ OSS FORSKARE SÅ BEHÖVER 75% AV ALL OLJA, KOL OCH GAS VARA KVÄR I MARKEN FÖR ATT VI SKA KUNNA UPPNÅ KLIMATMÅLEN.

NI INOM FOSSILINDUSTRIN HAR KÄNT TILL DESSA RISKER I ÖVER 30 ÅR! MEN NI HAR MÖRKAT ALLA RAPPORTER BARA FÖR ATT TJÄNA SÅ MYCKET PENGAR SOM MÖJLIGT!

JÅ, ÄNSEN? DET ÄR INGET OLAGLIGT! SKULL PÅ POLITIKERNA ISTÄLLET! DET ÄR DE SOM LÄTER OSS HÅLLA PÅ! VÅR ENDA AGENDA ÄR JU VINST!

SYSTEMFÖRÄNDRING INTE KLIMATFÖRÄNDRING!

LYSSNA PÅ FORSKARNA!

VI VILL HA KLIMATRÄTTVISA!

VI KRÄVER ATT NI TAR ERT ANSVAR!

SESÅ. UTAN TILLVÄXT INGA JOBB! OCH JOBB VILL NI VÄL HA?!

68% av alla ryggradsdjur sedan 1970

AST-3 BERG

Träng

Diskussionsfrågor.

- ✘ Vad känner du när du läser om den kris vi befinner oss i?
- ✘ Vad väcker serien för känslor och tankar i dig? Var det någon del av serien du fastnade för?
- ✘ På vilket sätt har du märkt av klimatförändringarna?
- ✘ Kan du komma på exempel på platser som redan drabbats av klimatförändringarna? Hur beskrivs dessa i media? Kan du komma på sätt som kvinnor (eller rasifierade etc) drabbas hårdare av klimatpolitik och klimatförändringar?
- ✘ Håller du med om att rättvisa hör ihop med klimatfrågan? I så fall hur?
- ✘ Vad tror du orättvisorna beror på?
- ✘ Tillhör vi i Sverige den rikaste tiondelen?
- ✘ Vad tänker du om personen som säger »hållit på med kapitalism for ages...«?
- ✘ Vem bär ansvaret? Är det du, någon annan, politiker, företagen eller någon annan aktör? Vem borde agera?
- ✘ Hur är det bland dem du känner – känner folk flygskam? Hur känner du inför att flyga?

Vad väcktes i mig när jag lyssnade på de andra?

MAKT, NORMER, KÖN OCH KLIMAT

En norm är det som i ett sammanhang verkar "normalt"

Det finns så starka normer runt omkring oss att en ofta bara tänker på dem när någon eller något avviker.

DE BLIR EN DEL AV VÅR IDENTITET OCH PÅVERKAR HUR VI SER PÅ ANDRA.

Det finns både bra/konstruktiva normer..:

... Och dåliga/destruktiva

MIN PAPPA SÄGER ATT KILLAR INTE KAN HA KLÄNNING!

DÅ ÄR MAN BÖG!

Normerna påverkar vem som har makt över någon annan och därmed vilket handlingsutrymme du har.

JAG HAR STORT HANDLINGSUTRYMME DÄRFÖR ATT JAG "ÄR RÄTT!"

JAG ÄR PRIVILEGERAD! DÄRFÖR HAR JAG LITE EXTRA SVårt ATT FÖRSTÅ ATT INTE ALLA HAR SAMMA MÖJLIGHETER I LIVET SOM JAG!

Normkritik handlar om att synliggöra, problematisera, reflektera och ifrågasätta diskriminerande normer.

IDAG PÅ SAMLINGEN TÄNKTE VI PRATA OM KLÄDER OCH HUR VI TYCKER OM ATT KLÄ OSS!

KÖNSMAKTSORDNINGEN - PÅVERKAR OSS ALLA!

Män i kriser är också sköra. Kvinnor är mer benägna att söka hjälp, vårda sina relationer och prata om känslor än vad män är.

ALLT ÄR FÖRSTÖRT! MEN JAG HAR I ALLA FALL MINA NÄRA OCH KÄRA

ALLT ÄR FÖRSTÖRT OCH JAG HAR INGEN ATT PRATA MED

Av alla unga som begår självmord är 70% killar

En studie visar att i vissa delar av latinamerika bidrar den så kallade "machismen" till att män förväntas agera hjälta i krisituationer.

Normerna för patriarkatet lärs ut till oss alla.

Den "riktiga" mannen

Den "riktiga" kvinnan

aktiv ← motsats → passiv

aggressiv ← isärhållande → om händertagande

Maktutövande ← intellektstyrd → underordnad känlostyrd

Isärhållandet är en patriarkal princip som går att applicera på annat. Det skapar över- och underordning, alltså maktobalans.

OJ DET VISSTE JAG INTE.

Killar och män tränas in i det här tänket och blir avskurna / skär av sig själva från relationer till människor, naturen och sig själva. Och under utsatthet t.ex. under klimatkatastrofer förstärks dessa maktstrukturer.

Hur hänger normer ihop med klimatfrågan?

Globalt äger män mer än dubbelt så mycket som kvinnor. Och det beror ju inte på att kvinnor är sämre på ekonomi utan på historiskt ojämlika strukturer och påhittade regler. Och även i Sverige är det en lång väg att gå eftersom kvinnor till exempel fortfarande tjänar mindre än män för samma arbete och våld mot kvinnor är så utbrett. Förenklat är dessa exempel på strukturer i vad som brukar kallas patriarkatet – män föds med bättre förutsättningar som grupp helt enkelt. Men det betyder ju inte att alla som identifierar sig som män alltid får mer betalt eller har det bättre ställt än kvinnor. Tvärtom ser vi att män själva kan skadas av olika förväntningar och beteenden som anses »manliga«, exempelvis att en man alltid ska vara stark och klara allt själv, inte gråta, inte be om hjälp. Transpersoner drabbas särskilt hårt och får bland annat

betydligt sämre vård, utsätts för trakasserier, diskriminering och våld.

Men normer och föreställningar om kön påverkar inte bara oss individer utan också makthavare och våra samhällen i stort. Vi kommer se att normer kopplade till vad som är traditionellt manligt och kvinnligt påverkar vilka åtgärder som planeras och klubbas igenom för att tackla klimatförändringarna. Men det är lika viktigt vad som inte görs.

Människans relation till naturen påverkas alltså också av normer och påhittade regler. Vi människor breder ut oss och tar mer mark och skog i anspråk och ser naturen som en resurs. Dessa normer behöver vi synliggöra för att kunna förändra för att bekämpa miljöförstöring och klimatförändringar.

Diskussionsfrågor.

- ✦ Hur tycker du att förväntningarna ser ut kring hur pojkar/killar/män respektive flickor/tjejer/kvinnor eller icke-binära ska vara? Vad har du känt inför de olika förväntningarna genom livet?
- ✦ På vilket sätt har förväntningarna påverkat dig som pojke/man/kille och flicka/kvinna/tjej eller ickebinär?
- ✦ Hur kan dessa förväntningar hänga ihop med hur vi behandlar naturen? Vad tror du?
- ✦ Finns det något särskilt du tycker om med naturen?
- ✦ Vem pratar du med om det som känns svårt?

Vad väcktes i mig när jag lyssnade på de andra?

OJÄMSTÄLLDHET I UTSLÄPPSAMHÄLLET

Transporter står för 1/3 av alla Sveriges utsläpp:

3ans linje

Biogas för miljö

IS AN

VISSTE DU ATT UTSLÄPP FRÅN PERSONTRANSPORTER SKULLE MINSKA MED 20% OM MÄN RESTE SOM KVINNOR!?

Män både äger fler bilar och kör mer bil. Det är också främst män som äger bolag som utvinnet fossila bränslen!

Flygbranschens utsläpp ökar:

GATE 4

DU PENDLAR ALLTSÅ MED FLYG MELLAN GÖTEBORG OCH STOCKHOLM. FÅR DU ALDRIG KLIMATÄNGEST?

NEJ? VARFÖR SKULLE JAG FÅ DET? TEKNIKEN GÅR JU FRAMÅT. DESSUTOM MÅSTE JAG JU TA MIG TILL JOBDET.

Var fjärde svensk känner klimatångest kring flygresor; en grupp med betydligt fler kvinnor än män. Män flyger också mer.

Klimatboven KÖTT-till och med våra matvanor påverkas av normer:

Enligt livsmedelsverket bör vi äta max 500g rött kött i veckan. 7 av 10 män och 4 av 10 kvinnor äter mer än det.

Livsmedelsverket fick mycket kritik efter en tweet 2019 där de ifrågasatte det 'manliga' i att äta kött

Men de gav svar på tal:

SEN NÄR ÄR DET LIVSMEDELSVERKET'S UPPGIFT ATT RAPA FEMINISTSMÖRJA!?

UPPGIFTERNA OM MÄNNENS GENERELLT HÖGA KÖTTKONSUMTION ÄR FAKTA INTE ÅSIKTER. DET GÄLLER ÄVEN DEN HÖGA KÖTTKONSUMTIONENS NEGATIVA PÅVERKAN PÅ MILJÖN OCH HÄLSAN.

Villighet till omställning:

VI SVENSKAR SOM GRUPP ÄR RIKTIGT DÅLIGA FÖR KLIMATET. SKULLE ALLA LEVA SOM VI GÖR SKULLE DET BEHÖVAS FYRA JORDKLOT!

MEN AV DE SOM ÄR VILLIGA ATT ÄNDRA SIN LIVSSTIL TILL FÖRMÅN FÖR KLIMATET SÅ ÄR KVINNOR BETYDLIGT BÄTTRE ÄN MÄN. DET GÄLLER ALLT FRÅN ATT MINSKA KÖTT OCH FLYGKONSUMTION TILL ATT GRANSKA EN PRODUKTS KLIMATPÅVERKAN FÖRE INKÖP.

MASKULINITETS NORMER

Vi är alla människor som präglas av både det biologiska och det sociala. Men det är viktigt att komma ihåg att det maskulina ofta eftersträvas som ideal och förebild av alla, oavsett könsidentitet. Därför påverkar dessa normer oss alla!

Forskning från 2019 visade att omsorg om miljön är kopplat till traditionella normer om femininitet och maskulinitet

Könsnorm + heteronorm = sant

Ju mer du beter dig som ditt kön brukar bete sig, desto mer heterosexuell verkar du!

Martin Hultman, docent i vetenskaps-, teknik- och miljöstudier vid Chalmers har tagit fram tre olika exempel på maskuliniteter som speglar allas vår relation till klimatförändringarna:

INDUSTRIMODERN/EGOLOGISK

En maskulinitet som tillkommer efter upplysningstiden (1700-tal).

Ser naturen som en **RESURS**

Industrialismens gruvdrift och skogsavveckling

Naturen som död och vår att använda

Nutida exempel: Trump och Bolsonaro

BRÄNN AMAZONAS! FRÄMJA STORSKALIGT JORDBRUK!

MIN KVINNUSYN ÄR LITE SAMMA! DE ÄR TILL FÖR VÅRT NÖJE! ROFFA ÅT SIG BARA!

UPPENBART DÅLIGT FÖR MILJÖN!

Och på senare år, sedan 1970-80-talens miljörörelser bidragit till att skapa debatt om industrimodernitetens negativa påverkan på miljön: den **EKOMODERNA** maskuliniteten.

Erkänner miljöproblemen men...

Nutida exempel: Elon Musk

DET SOM BEHÖVS ÄR BARA NY TEKNIK!

DET FINNS INGEN MOTSÄTTNING MELLAN TEKNIK OCH MILJÖ!

Denna syn dominerar västvärlden idag

MINDRE UPPEBART DÅLIGT MEN FUNGERAR ÄNDÅ INTE DÅ UTSLÄPPEN BARA FÖRFLYTTAS NÅN ANNANSTANS. GRUVINDUSTRI!

Men! Sen finns det en till maskulinitet! den **EKOLOGISKA**:

Diskussionsfrågor.

- ✖ Vad finns det för olika normer i samhället kring kön och miljö- och klimatfrågor?
- ✖ Är dessa normer olika för olika personer?
- ✖ Vad tänker du om att vi svenskar lever som om vi hade fyra jordklot?
- ✖ Finns det någon aktivitet som du tycker om att göra, eller en sak du gillar, som inte kostar pengar?
- ✖ Vad tänker du kring tillväxt? Varför tror du att vi är så fixerade vid ständig tillväxt baserad på fossil energi? Hänger tillväxt ihop med maskulinitetsidén på något sätt?
- ✖ Vad använder du och de du känner för fossil energi? Hänger användning av fossila energikällor ihop med påhittade regler om hur det är att vara man?
- ✖ Vad skulle du själv kunna tänka dig att ändra på för klimatet och barnens framtid?

Vad väcktes
i mig när jag
lyssnade på
de andra?

Tre maskuliniteter.

Våra globala och lokala samhällen drivs av konsumtion och mäts i tillväxt. Det är vår ekonomiska modell. Och den bygger på att vi brukar naturresurser. I Sverige är vi särskilt resursslukande. Vi i Sverige behöver nämligen fyra jordklot med den konsumtionsnivå vi har. Miljöförstöring, klimatförändringar och utnyttjande av människor har en viktig gemensam nämnare: begäret efter pengar, makt eller status. Hur hänger det ihop med föreställningar om maskuliniteter? Jo, det är intressant hur sådana maskulina normer är så tätt sammankopplade med dessa drivkrafter. Och hur samhället i stort styrs av dessa påhittade regler som ideal, vilka även anammas av andra än personer som identifierar sig som män. Exempel på detta är när länder upprätthåller en ohållbar tillväxt, vårdslöst exploaterar naturresurser, företag som vinstmaximerar på bekostnad av människor och miljö och individers överdrivna konsumtion.

Detta fenomen kan ibland kopplas till begrepp som »greenwashing« eller grönmalning på svenska. Det betyder att under en grön yta finns samma uppdelningar och hierarkier kvar och krav på de samhälls- och systemförändringar som faktiskt krävs för att vi ska lyckas ställa om i tid uteblir.

Forskning har visat att mäns omsorg är väldigt »när-synt«, men att personer som identifierar sig som män har samtidigt en oändlig kapacitet att känna omsorg och är lika viktiga förändringsaktörer. Med hjälp av tre maskuliniteter kan vi förstå utveckling, vilka beslut som förordas och vad som prioriteras som åtgärder för att bibehålla status quo eller skapa verklig förändring i våra samhällen för att tackla klimatkrisen.

Maskuliniteter.

De tre maskulinitetssymbolerna ovan kommer från svensk forskning om maskuliniteter och miljöpåverkan.

2018 kom världens första bok om maskulinitetsnormer och hållbarhet. Den är skriven av den svenska Chalmersforskaren Martin Hultman och Paul Pulé, vars forskning det här albumet bland annat bygger på. Med de tre maskuliniteterna ovan har de gjort en

modell för tre olika typer av maskuliniteters förhållningssätt till miljön och andra människor. De ska inte ses som att det endast behandlar män specifikt här utan hur olika maskulinitetsnormer bor i oss alla och bibehålls och återskapas i vårt samhälle och i maktrelationer. Dessa formar hur vi ser på uppkomsten av klimatkrisen, dess lösningar och kan dels också möjliggöra verklig förändring eller förhindra den.

Industrimoderna/ego-logiska

- ✖ ser på miljön som något vi står över och kan nyttja fritt utan konsekvenser
- ✖ kritiserar Greta Thunberg, som blir en enkel måltavla eftersom hon levererar önskade sanningar
- ✖ Hultman har i sin forskning kunnat koppla ihop klimatförnekelse med industriella maskuliniteter och bevarandet av status quo vad gäller ohållbara praktiker såsom nya motorvägar och kolgruvor
- ✖ återfinns främst hos grupper av män och andra med konservativa värderingar och i argument som sprids och finansieras av fossilindustrin för att skapa osäkerhet kring klimatforskningen
- ✖ exempel är Brasiliens president Bolsonaro som förstör urfolkens rättigheter och regnskogens miljöskydd och Trump som drog sig ur Parisavtalet och förstört USA:s internationella anseende. I Sverige har Hultman och en annan forskare vid namn Anshelm analyserat hur dessa bland annat finns inom den svenska storindustrin samt hos äldre manliga professorer. (Se referenslistan om du vill läsa mer).

Ekomoderna / Grönt ego-logiska

- ✦ erkänner utmaningarna inom miljöområdet, men ser miljön som ett praktiskt/tekniskt problem som kan lösas med enbart tekniska lösningar.
- ✦ dominerar förhållningssättet till miljö- och klimatfrågor i dag i samhället och hos beslutsfattare.
- ✦ lägger fokus på utsläppsminskningar och inte på systemförändringar och bekämpning av globala ojämlikheter.
- ✦ fokuserar på att bevara de system som finns och missar nödvändiga transformationer.
- ✦ Fokus på så kallad »end-of-pipe«-lösningar såsom elbilar, koldioxidlagring, klimatkompensation, biodrivmedel till flygplan som bevarar status quo och hittills har misslyckats med att lösa våra utmaningar i tid eller på bred front tillgängligt för alla.
- ✦ Exempel är Arnold Schwarzenegger och Elon Musk.

Ekologiska/Eko-logiska

- ✦ är relationell, känner och utövar omsorg om »de lokala allmänningarna« det vill säga vår natur, djur och andra människor och ser sin egen roll i klimatkrisen.
- ✦ har större inslag av inकännande, omhändertagande, reflektion, relationsfokus och solidaritet med människor och djur.
- ✦ innebär att manlighet kan förändras till något positivt för män själva, människor och naturen i stort.
- ✦ anser att syftet är ett skifte mot mer ekologiskt hållbara normer och praktiker.
- ✦ förknippas med traditionellt feminina kvaliteter men bor i oss alla och omsätter insikter i tydlig praktisk handling.
- ✦ vi ser den i dag uttryckt bland annat i klimatedebatten till exempel genom krav på klimaträttvisa.
- ✦ gestaltades i den ekologiska miljörelse som fanns i början av 1970-talet.

Diskussionsfrågor.

- ✘ Hur tolkar du de olika symbolerna?
- ✘ Håller du med om att det maskulina oftast eftersträvas som ideal av många?
- ✘ På vilka sätt tänker du att dessa olika normer bor i oss, beslutsfattare och samhället i stort?
- ✘ På vilket sätt är du en del av den symbolen »ego-logiken« och det industrimoderna i vardagen? Och hur ser det ut på din arbetsplats, organisation eller förening?
- ✘ Vilken av de tre maskuliniteterna tillhör de flesta personerna i din närhet? Vilken eller vilka av de tre olika maskuliniteterna tillhör du själv mest?
- ✘ Vad tycker du att ego-logiken har att göra med manlighetsnormer?
- ✘ Vilka andra normer skulle vårt globala och lokala samhälle kunna ändra? Och vi som individer?
- ✘ Finns det något på ditt företag/skola/i din vardag som drivs av dessa normer?
- ✘ Vilka lösningar är de som dominerar klimatdebatten i dag, som presenteras av politiker och företag, om du tänker på de tre symbolerna?
- ✘ Om andra normer var dominerande i samhället, vilka skulle de vara? Hur tror nu att det skulle påverka miljön och klimatet?
- ✘ Allt pekar mot att inte enbart ny teknik kommer »lösa« klimatfrågan. Vad ska till för att nästa generation ska kunna njuta av natur, ren luft, mindre fattigdom i världen och bromsade klimatförändringar? Vilka typer av normer och praktiska lösningar tror du behöver komma till för att vi ska komma åt utmaningarna som världen står inför? Vad behöver vi förändra i oss och i samhället?
- ✘ Vilken teknik tänker du kan vara en del av en systemförändring?
- ✘ Vad känner du i relation till ditt eget liv när du ser den ekologiska?
- ✘ Vilka andra exempel i samhället ser vi av eko-logiken/det industrimoderna?

Vad väcktes i mig när jag lyssnade på de andra?

ARNOLD SCHWARTZENEGGER

- ett exempel på att förändring är möjligt? - baserat på Martin Hultmans forskning

HEJ JAG HETER ARNOLD!

Arnold föds 1947 i Österrike. Han flyttar till USA när han är 21 för att boosta sin bodybuildingkarriär. Snart lyckas han även bli skådis!

Conan the barbarian 1982

Det är 1980-tal och Arnold spelar ofta muskulösa hjältar med vapen. Färdiga och våldsamma som både erövrar världen och räddar den ifrån ondska.

TILL EXEMPEL FRÅN TERRORISTER, DIKTATORER, KORRUPTA POLITIKER, SÄNTAVSKUM!

Den här typen av maskulinitet passar bra in i industrisamhället!

MEN SEN KOMMER TERMINATOR 2 - THE JUDGEMENT DAY

I denna film från 1991 är Arnolds karaktär T2 omhändertagande och har t.o.m. lite känslor!

MEN JAG ÄR OCKSÅ MER VÅLDSAM ÄN NÅGONSIN!

RATAFATA

helt enligt tidandan

Hypermaskuliniteten och industrisamhället blir alltmer ifrågasatt i början på 1990-talet

EKOMODERNITETEN är på intåg! En något mjukare framtoning krävs för att bry-sig-om-et ska va trovärdigt.

MEN PÅ ETT TUFFT SÄTT!

JÄ MÅN MÅSTE VÄRA LITE HÄRD OCH VÅLDSAM FÖR ATT BLI EN VINNARE!

Arnolds karaktärer i filmer visar mer och mer OMSÖRG.

Detta syns även snart i hans kommande politiska karriär!

GOVERNÖR 2003!

THE RUNNING MAN!

VI SKA SÄGA HASTA LA VISTA TILL KALIFORNIENS PROBLEM OCH TERMINATA MOTSTÄNDARNA!

MEN MILJÖFRÅGAN DÅ?

HMM! LÅT MIG ÅTERKOMMA!

DU HAR JU FÅTT KRITIK FÖR ATT DU KÖR STORA BRÄNSLESLUKANDE BILAR TEX. HUMMER.

JÄ MEN KOLLA NU! DEN HÄR GÅR PÅ VÄTGA&BRÄNSLECELLER! TILLVÄXTEN OCH TEKNIKEN ÄR LÖSNINGEN!

VI MÅSTE SÄTTA PRESS PÅ BILINDUSTRI!

VI MÅSTE INTE GÖRA AVKALL PÅ VÅR KÄRLEK TILL DESSA FANTASTISKA FORDON!

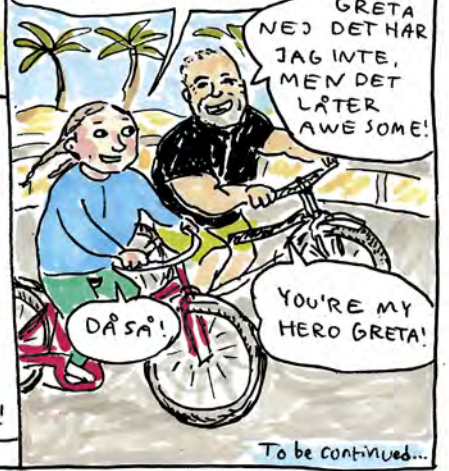
KÖR SOM ARNOLD!

NU ÄR DET NUTID OCH JAG ÄR INTE GUBBER LÄNGRE! MEN JAG ÄR I PRINCIP VEGAN OCH HAR PRODUCERAT EN DOKUMENTÄR OM VÄXTBASERAD BODYBUILDING* SAMT VARIT MED OM ATT STÄMMA FOSSILINDUSTRI!

* Game Changers 2018

KANSKE KAN DUGÅ ÄNNU LITE LÄNGRE ARNOLD? HAR DU HÖRT TALAS OM EKOLOGISK MASKULINITET?

GRETA NEJ DET HAR JAG INTE, MEN DET LÅTER AWESOME!

DÅ SÅ!

YOU'RE MY HERO GRETA!

To be continued...

Diskussionsfrågor.

- ✘ Vad känner du efter den här serien? Vad ser vi när vi undersöker Arnold via det här tankesättet?
- ✘ Känner du till andra exempel på personer som likt Arnold förändrats på liknande sätt?
- ✘ Vad kan Arnold ha fått för reaktioner på förändringen?
- ✘ Vad har du för relation till naturen? Vad har du för relation till djuren? Har den förändrats genom åren?
- ✘ Kommer du på något »miljövänligt beteende« som du tycker är lite töntigt, svårt eller onödigt?
- ✘ Hur skulle du i din vardag kunna agera för att lösa upp destruktiva mansnormer och istället implementera positiva maskulinitetsnormer?

Vad väcktes i mig när jag lyssnade på de andra?

MEN HUR KAN VI FÖRÄNDRA?!

Forskaren Chenoweth visar hur få människor en rörelse behöver ha för att kunna förändra saker och ting:

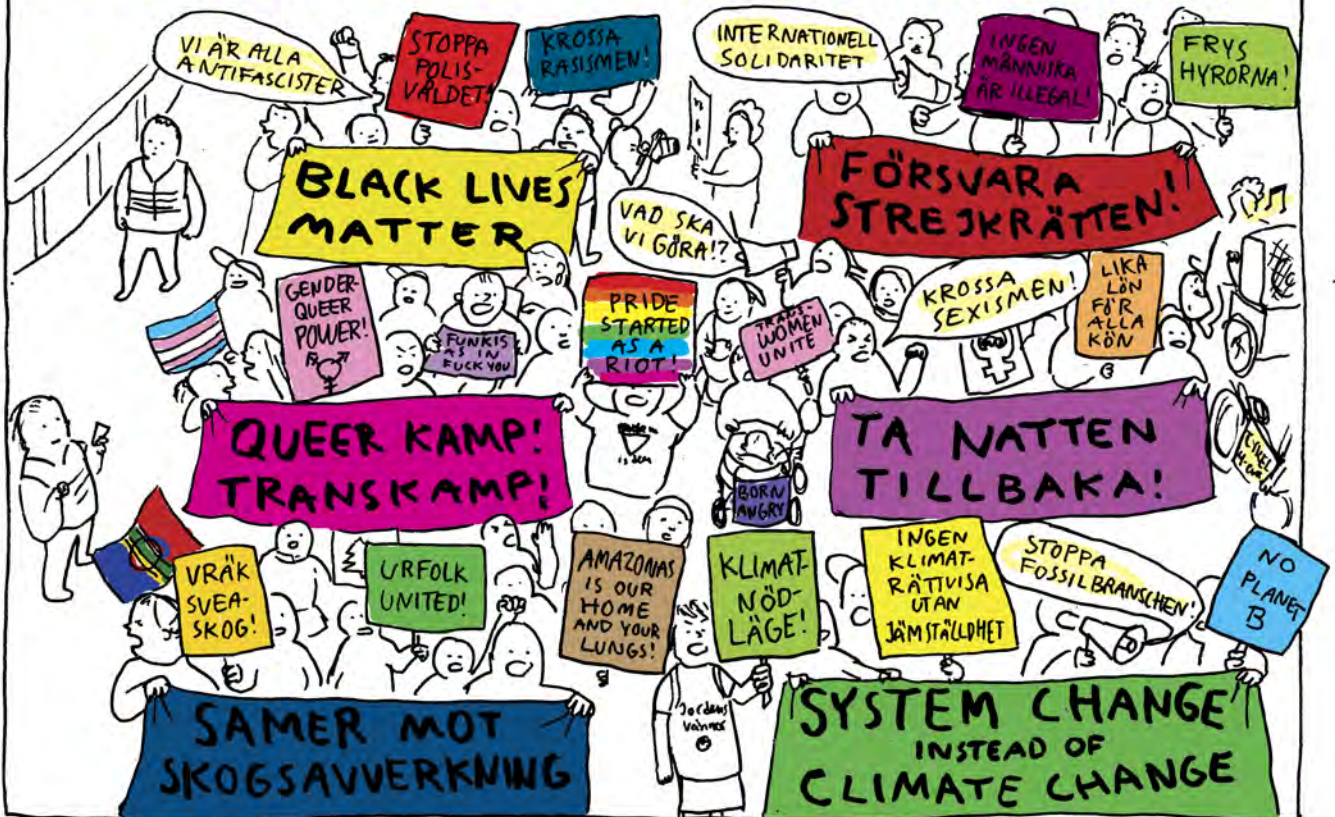
Ju fler som vågar sig ut - desto fler ansluter sig också!

Ett exempel på detta är rörelsen Fridays for Future som 2019 samlade massor av människor och som uppmärksammats av politiker.

VI DELAR FÖRTRYCKARE - LÅT RÖRELSEN BLI GEMENSAM!

AKTIVISM FUNGERAR! VI KRÄVER SYSTEMFÖRÄNDRING NU!

Olika sätt att känna inför krisen:

Jordens vänners partnerorganisation MÄN använder sig av samtalsmetoder för att prata om klimat, destruktiva normer och hur vi kan förändra dem:

Citatet.

I dag är vi ganska långt ifrån att ett eko-logiskt synsätt styr i världen (eller i Sverige). Det kan därför vara svårt att tänka sig ett samhälle helt utanför ego-logiska strukturer. Även om individers enskilda förändringar är viktiga och kan inspirera andra – genom att till exempel undvika att äta kött, åka kollektivt istället för bil och byta till energisparande lösningar i hemmet – sker klimatförändringar, miljöförstöring och exploatering av människor och djur till allra största del av länder och företag utanför en direkt påverkan av oss som enskilda individer. Att gå samman och påverka människor med mer makt ses därför som ett viktigt sätt att nå de mål som är nödvändiga för att kunna ha en chans att rädda mänskligheten, och alla andra arter på planeten.”

Citat från Samtalsguide: Män i klimatkrisen av organisationen MÄN.

Diskussionsfrågor.

- ✘ Hur känner du inför texten ovan?
- ✘ Hur kan du bidra till samhällsförändring?
- ✘ Känner du igen något från personerna i ruta 1–3, på sidan 21, i dig själv eller någon som du känner?
- ✘ Håller du med om att män och pojkar lär sig att stänga av känslor?
- ✘ Tror du det hänger ihop med hur män generellt förhåller sig till klimatkrisen?
- ✘ Hur vill du bidra till omställning och jämställdhet, individuellt och tillsammans med andra? För vems skull vill du göra det?
- ✘ Vad skulle det innebära för dig?
- ✘ Vilka känner du till som arbetar med miljöfrågan?
- ✘ Hur tar du reda på vad de behöver hjälp med och hur du kan vara till hjälp för andra?
- ✘ Vad är konkreta nästa steg du vill göra? När, var, hur vill du göra dem?
- ✘ Hur kommer det sig att det är flest kvinnor som globalt sett engagerar sig för miljöfrågan?
- ✘ Vem har du mest möjlighet att påverka? Politikerna eller företagen?

Vad väcktes i mig när jag lyssnade på de andra?

Tips från Jordens Vänner.

- ✘ Det är okej att känna sig maktlös. Individer kan inte lösa dessa jättefrågor ensamma.
- ✘ Det är fantastiskt om du kan fatta mer miljövänliga val. Men du kan inte lösa frågan endast genom din egen konsumtion. Du kan inte veta exakt hur en vara är producerad och det är inte ditt fel att du kanske inte har råd att göra miljövänliga val.
- ✘ Det är okej att inte veta vad man ska göra.
- ✘ Ta kontakt med en organisation som arbetar för klimaträttvisa. Det är tillsammans med andra och med personer med mer erfarenhet vi finner lösningar på hur vi kan vara med och påverka.
- ✘ Delta i en demonstration och reflektera över hur det kändes efteråt, fick du till och med mindre klimatångest?
- ✘ Fundera över frågan »Vad kan jag göra själv?« och »Vad kan jag göra tillsammans med andra?« Varför är det viktigt?
- ✘ Starta en egen samtalsgrupp!
- ✘ Bli gärna medlem i Jordens Vänner, på så sätt kan vi göra mer och du får ett sammanhang där du får träffa andra miljö- och klimatintrasserade.

Referenser och lästips.

Forskningen som albumet till stora delar är baserad på går att finna i boken: Hultman, Martin & Pulé, Paul M. (2018). *Ecological masculinities: theoretical foundations and practical guidance*. Abingdon, Oxon: New York, NY, Routledge

- ▶ Anshelm, J., & Hultman, M. (2014). A green fatwā? Climate change as a threat to the masculinity of industrial modernity. *NORMA: International Journal for Masculinity Studies*, 9(2), 84-96.
- ▶ Chenoweth - "Why civil resistance works: The strategic logic of nonviolent conflict" 2013
- ▶ Bradshaw - Women, poverty and disasters: exploring the links through Hurricane Mitch in Nicaragua. In: Chant S, ed. *The International Handbook of Gender and Poverty*. Northampton, MA, Edward Elgar Publishing, 2010.
- ▶ Dagget - Petro-masculinity: Fossil Fuels and Authoritarian Desire 2018
- ▶ EIB - The EIB Climate Survey 2019-2020. eib.org/en/publications/the-eib-climate-survey-2019-2020.htm läs även på svenska: <https://via.tt.se/pressmeddelande/eibs-klimatundersokning-andra-upplagan-svensk-arna-ar-bland-de-mest-optimistiska-i-europa-till-att-klimatforandringarna-kan-stoppas?publisherId=3235435&releaseId=3265757>
- ▶ FAO - Gender. The missing component of the response to climate change <ftp://ftp.fao.org/docrep/fao/010/i0170e/i0170e00.pdf> 2006
- ▶ Hultman, M The Making of an Environmental Hero: A History of Ecomodern Masculinity, Fuel Cells and Arnold Schwarzenegger, *Environmental Humanities*, 2, 2013, 79-99.
- ▶ Hultman, Martin (2016) Gröna män? Konceptualisering av industrimodern, ekomodern och ekologisk maskulinitet, i *Kulturella Perspektiv, Grön Humaniora* red. Christer Nordlund s.28-39
- ▶ Hultman, M. (2020). Män i klimatkrisen. *Socialmedicinsk tidskrift*, 97(2), 255-265.
- ▶ Hultman, M (kommande) The Process of Ecologisation: Is Schwarzenegger Back to Teach Us Something New? Men, Masculinities, and Earth Palgrave Studies in the History of Science and Technology, IEA - Data and statistics iea.org/data-and-statistics?country=WORLD&fuel=Energy%20supply&indicator=TPESbySource 2020
- ▶ Konsumentverket - Konsumenterna och miljön. konsumentverket.se/globalassets/publikationer/hallbarhet-och-miljo/rapport-2020-2-konsumenterna-och-miljon-konsumentverket.pdf 2020
- ▶ Kronsell & Kaijser - Climate Change through the lens of intersectionality. *Environmental Politics*, 23(3), 417-433 2014
- ▶ Land lantbruk - Livsmedelsverkets köttweet starkt kritiserad landlantbruk.se/landbruk/livsmedelsverkets-kottweet-starkt-kritiserad/2019-12-07
- ▶ Livsmedelsverket - Riksmaten – vuxna 2010–11 Livsmedels- och näringsintag bland vuxna i Sverige livsmedelsverket.se/globalassets/publikationsdatabas/rapporter/2011/riksmaten_2010_20111.pdf?_t_id=1B-2M2Y8AsgTpgAmY7PhCfG=&_t_q=riksmaten&_t_tags=language:sv;siteid:67f9c486-281d-4765-ba72-ba3914739e3b&_t_ip=194.71.214.11&_t_hit.id=Livs_Common_Model_MediaTypes_DocumentFile/6565d345-43e2-4fca-b471-5e702ef8aac4&_t_hit_pos=6
- ▶ Macy J, Johnstone C. Active hope: how to face the mess we're in without going crazy. Novato: New World Library 2012
- ▶ MÄN - Män i klimatkrisen mfj.se/documents/maen-i-klimatkrisen 2020
- ▶ Oxfam - Confronting carbon inequality Putting climate justice at the heart of the COVID-19 recovery oxfamlibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/621052/mb-confronting-carbon-inequality-210920-en.pdf 2020
- ▶ Oxfam - Time to care. Unpaid and underpaid care work and the global inequality crisis, oxfamlibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/620928/bp-time-to-care-inequality-200120-en.pdf 2020
- ▶ Regeringen - Vi måste arbeta mot destruktiva mansnormer i Sverige regeringen.se/debattartiklar/2019/11/det-finns-en-destruktiv-mansnorm-i-sverige/ 2019
- ▶ Swim, J.K., Gillis, A.J. & Hamaty, K.J. Gender Bending and Gender Conformity: The Social Consequences of Engaging in Feminine and Masculine Pro-Environmental Behaviors. *Sex Roles* 82, 363-385 2020
- ▶ The Guardian - Shell and Exxon's secret 1980s climate change warnings theguardian.com/environment/climate-consensus-97-per-cent/2018/sep/19/shell-and-exxons-secret-1980s-climate-change-warnings 2018
- ▶ Vinnova - Jämställdhet och transportsystemet vinnova.se/contentassets/70704ea8651b4b899c9192eb474fcfd/vr20-05rapport_jamstalldhet_och_transportsystemet1.pdf 2020
- ▶ WWF - Living Planet Report 2020 wwf.se/dokument/living-planet-report-2020-svensk-sammanfattning/ 2020

Hur hänger normer om genus och maskuliniteter ihop med hur vi behandlar vår planet? Hur kommer det sig att vi inte når våra miljömål trots att forskningen är enig?

På kort tid har vi sett industrialiseringen breda ut sig utan hejd på vår planet och vi ser också ofantliga sociala ojämlikheter. Människans påverkan på jordens resurser och våra livsviktiga system skapar alarmerande temperaturökningar, havsnivåhöjningar, förluster i biodiversitet och vi är på väg mot en sjätte massutdöd både på land och i våra hav. Och det är bråttom nu.

Hur kommer det sig att framför allt rika män är de som mest bidrar till den här utvecklingen? Hur kan vi vända utvecklingen och hur kan vi finna lösningen i nya normer och former av maskuliniteter? Och vad kan du göra själv och tillsammans med andra?

Men det här albumet handlar inte endast om män. Utan vi kommer att diskutera hur olika maskulinitetsnormer eller påhittade regler om vad som är manligt, bor i oss alla och bibehålls och reproduceras i vårt samhälle, i maktrelationer och i hur vi ser på olika åtgärder för att rädda klimatet. Och vad har egentligen Arnold Schwarzenegger med allt detta att göra?

Med utgångspunkt i svenska Chalmersforskaren Martin Hultmans forskning om så kallade ekologiska maskuliniteter och i samverkan med organisationen MÄN, har Jordens Vänner och serietecknaren Karolina Bång tolkat forskning och statistik på området. Albumet väcker många intressanta och introspektiva frågor som du kan fundera på själv och diskutera tillsammans med andra.